

Sygn. akt III AUa 92/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2013 r. w Szczecinie

sprawy H. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 grudnia 2012 r. sygn. akt IV U 1117/12

oddala apelację.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak

Sygn. akt III AUa 92/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30.07.2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonemu H. H. ponownego ustalenia kapitału początkowego na dzień 01.01.1999r. z uwagi na fakt, iż przedłożone dowody nie powodują zamiany wartości kapitału początkowego. Organ rentowy wskazał także, że na okoliczność zatrudnienia od 07.07.1969r. do 31.05.1971r. ubezpieczony nie przedłożył oryginału dokumentu a jedynie kserokopię, która nie stanowi środka dowodowego, książeczka wojskowa nie została natomiast potwierdzona za zgodność z oryginałem, zaś na okoliczność zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. brak jest ilości dni przepracowanych w poszczególnych latach.

Ubezpieczony nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego dotyczącym okresu zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. wskazując, że był tam zatrudniony w pełnym wymiarze czasu

pracy, co wynika ze świadectwa pracy. Tak podnosząc odwołujący wniósł o zmianę decyzji poprzez ponowne ustalenie kapitału początkowego.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania.

Decyzją z 09.10.2012r. organ rentowy po przedłożeniu przez ubezpieczonego oryginału książeczki wojskowej uwzględnił przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26.04.1972r. do 09.04.1974r.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji zarzucając nieuwzględnienie przy ponownym ustaleniu wartości kapitału początkowego okresu od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. i dochodów uzyskanych przez ubezpieczonego w latach 1980-1987.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i połączenie sprawy ze sprawą o sygnaturze akt IVU 1117/12.

Sąd Okręgowy zarządził połączenie sprawy z odwołania od decyzji z 09.10.2012r. ze sprawą sygnatura akt IVU 1117/12 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 7 grudnia 2012 r., umorzył postępowanie w części obejmującej żądanie ubezpieczonego H. H. uwzględnione decyzją z dnia 9 października 2012 r., zaś w pozostałej części oddalił odwołanie. W ustaleniach faktycznych sąd wskazał, iż 28.03.2001r. ubezpieczony wniósł o ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku dołączył m.in. świadectwo pracy stwierdzające, że w okresie od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. był zatrudniony jako członek Rolniczej (...) w S..

Organ rentowy decyzją z 11.06.2002r. ustalił dla ubezpieczonego kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r., do którego nie uwzględnił okresów:

- od 07.07.1969r. do 27.05.1971r. z uwagi na brak świadectwa pracy,
- od 25.04.1972r. do 01.12.1974r. z uwagi na brak dokumentu potwierdzającego okres służby wojskowej,
- od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. z uwagi na brak informacji o ilości przepracowanych godzin

oraz dochodów z lat 1969, 1970, 1971 z uwagi na niespełnienie wymogów formalnych i dochodów z lat 1979-1987 z uwagi na brak zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu spółdzielcy Rp-70.

Dnia 23.04.2012r. ubezpieczony wniósł o ustalenie na nowo kapitału początkowego z uwzględnieniem i zaliczeniem do okresu składkowego i nieskładkowego:

- okresu zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w S. od 07.07.1969r. do 31.05.1971r.,
- okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26.04.1972r. do 09.04.1974r.,
- okresu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy w Rolniczej (...) w S. od 13.07.1979r. do 30.11.1987r.

Organ rentowy decyzją z 30.07.2012r. odmówił ubezpieczonemu ponownego ustalenia kapitału początkowego na dzień 01.01.1999r. ponieważ przedłożone dowody nie spowodowały zamiany wartości kapitału początkowego. Organ rentowy wskazał także, że na okoliczność zatrudnienia od 07.07.1969r. do 31.05.1971r. ubezpieczony nie przedłożył oryginału dokumentu a jedynie kserokopię, która nie stanowi środka dowodowego, zaś książeczka wojskowa nie została potwierdzona za zgodność z oryginałem, natomiast na okoliczność zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. brak jest ilości dni przepracowanych w poszczególnych latach.

Po przedłożeniu przez ubezpieczonego oryginału świadectwa pracy z Państwowego Ośrodka (...) w S. organ rentowy decyzją z 03.09.2012r. ponownie ustalił dla ubezpieczonego kapitał początkowy, przyjmując jako okres składkowy okres zatrudnienia od 07.07.1969r. do 27.05.1971r. (okres od 28.05.1971r. do 31.05.1971r. został już uwzględniony jako okres zatrudnienia w innym zakładzie pracy), a także uwzględniając dochody osiągnięte w tym zakładzie pracy w latach 1969-1971.

Do ustalenia kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresów:

- od 25.04.1972r. do 01.12.1974r. z uwagi na brak dokumentu potwierdzającego okres służby wojskowej,
- od 10.04.1974r. do 01.12.1974r. i od 01.04.1978r. do 28.02.1979r., ponieważ okresów pracy w gospodarstwie rolnym nie uwzględnia się przy ustalaniu kapitału początkowego,
- od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. z uwagi na brak informacji o ilości przepracowanych dni w poszczególnych latach oraz dochodów z lat 1980-1987 z uwagi na brak zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu spółdzielcy Rp-70.

Kolejną decyzją z 09.10.2012r. organ rentowy po przedłożeniu przez ubezpieczonego oryginału książeczki wojskowej dodatkowo uwzględnił przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26.04.1972r. do 09.04.1974r.

W związku z tak poczynionymi ustaleniami faktycznymi Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹³ k.p.c. umorzył postępowanie w części obejmującej żądanie ubezpieczonego uwzględnione w decyzji z dnia 9 października 2012 r., w pozostałej zaś części uznał odwołanie za niezasadne. Uzasadniając powyższe wskazał, iż zgodnie z art. 173 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz. U z 2004r. nr 39, poz. 353, ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub dla których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Aby ustalić kapitał początkowy, należy obliczyć wysokość emerytury, jaką otrzymałby ubezpieczony, gdyby mógł przejść na emeryturę w dniu 1 stycznia 1999r., a następnie pomnożyć tę kwotę przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat. Wysokość kapitału początkowego zależy od udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed dniem 01.01.1999r., podstawy wymiaru i współczynnika p, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej. Podstawę zaś wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r. Jednocześnie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego - analogicznie jak emerytury lub renty - nie może być wyższy niż 250%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się mnożąc wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową. Kwota bazowa dla celów kapitału początkowego ustalona została wysokości 1.220,89 zł tj.100% przeciętnego wynagrodzenia w II kwartale 1998r. (art.174 w związku z art. 15, 16, 17 ust.1 i 3, 18, i 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Kontynuując sąd meriti uznał, iż trafne jest stanowisko organu rentowego o odmowie uwzględnienia przy ustalaniu kapitału początkowego okresu od 10.04.1974r. do 01.12.1974r. i od 01.04.1978r. do 28.02.1979r., ponieważ okresów pracy w gospodarstwie rolnym nie uwzględnia się przy ustalaniu kapitału początkowego. Jednocześnie Sąd Okręgowy wskazał, że żądanie ubezpieczonego dotyczące uwzględnienia okresu pracy wykonywanej w rolniczej spółdzielni produkcyjnej od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. jako okresu składkowego oraz dochodów osiągniętych w w/w latach nie jest zasadne. Zgodnie z art.6 ust.2 pkt 1 lit. a) ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okresy składkowe uważa się również okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki. Sąd zaakcentował, że w stanie prawnym obowiązującym do 31.12.1998r. także istniała możliwość uwzględniania jako okresów składkowych okresów pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych objętych obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od

opłacania składki (art. 2 ust.2 pkt 11 ustawy z dnia 17.10.1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. nr 104 poz.450 ze zm.), przy czym okresy te obliczało się na zasadach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji. Do 31.12.1998r. należało zatem przy ustalaniu w/w okresów pracy stosować zasady określone w art.4 dekretu z dnia 4 marca 1976r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. W myśl tych zasad za dzień pracy od 1.07.1962r. uważało się 8 godzin pracy, za miesiąc pracy 20 dni pracy dla mężczyzny, zaś za rok pracy – rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni pracy.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17.02.1961r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 12 poz.61 ze zm.) przedmiotem gospodarczej działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej było prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego w oparciu o osobistą pracę członków, a zdolny do pracy członek spółdzielni miał prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut (art.95 § 1 i art. 113 ustawy). Ustawa ta utraciła moc z dniem 1 stycznia 1983r. Od tej daty zgodnie z art. 155 § 1 ustawy z dnia 16.09.1982r. prawo spółdzielcze (Dz. U. nr 30, poz. 210) zdolny do pracy członek spółdzielni miał prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez walne zgromadzenie, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. W myśl art. 158 § 1 ustawy członkowie wynagradzani byli za pracę w formie udziału w dochodzie spółdzielni stosownie do wkładu ich pracy. Sąd podkreślił, że jak wynika ze świadectwa pracy z 30.11.1987r. ubezpieczony we wskazanym okresie był członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Oznacza to, że nie pozostawał w stosunku pracy a wykonywał pracę jako członek spółdzielni. Należało zatem przy ustalaniu okresów pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej stosować zasady określone w art.4 dekretu z dnia 4 marca 1976r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. W myśl tych zasad za dzień pracy od 1.07.1962r. uważało się 8 godzin pracy, za miesiąc pracy 20 dni pracy dla mężczyzny zaś za rok pracy – rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni pracy. Pomimo zobowiązania przez Sąd ubezpieczony nie przedstawił dowodów na potwierdzenie faktu, czy w okresie, o którym mowa przepracował w miesiącu 20 dni a w roku co najmniej 240 dni.

Sąd zaznaczył, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych toczy się według zasad wynikających z przepisów kodeksu postępowania cywilnego, co oznacza, że strona jest obowiązana wskazywać sądowi, zgodnie z art.232 k.p.c., dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne. Zasadą postępowania cywilnego jest zasada kontradiktoryjności, co oznacza, iż dysponentem rezultatu postępowania dowodowego są same strony. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lipca 1999 r. (I CKN 415/99, LEX nr 83805) wyraził stanowisko - strony mają obowiązek dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i przedstawiać dowody (art. 3 k.p.c.). Ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają stronę, która nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku. Ponieważ ubezpieczony, obligowany do tego przez Sąd, nie przedstawił dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne, Sąd pierwszej instancji uznał, że nie zostały one w postępowaniu sądowym w sposób dostateczny udowodnione. Świadectwo pracy okoliczności tych w sposób dostateczny nie potwierdza. Konsekwencją nieuwzględnienia okresu od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. jako okresu składkowego jest niemożność przyjęcia dochodu osiągniętego w tym okresie do ustalenia wysokości kapitału początkowego.

Z tego względu Sąd Okręgowy działając na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt 2 wyroku.

Od powyższego wyroku w zakresie punktu 2 apelację wniósł pełnomocnik ubezpieczonego, który wydanemu rozstrzygnięciu zarzucił:

1. niesłuszne oddalenie przez Sąd Okręgowy wniosku ubezpieczonego o uwzględnienie przy obliczaniu kapitału początkowego okresu zatrudnienia powoda w pełnym wymiarze czasu pracy w Rolniczej (...) w S. od 13.07.1979r. do 30.11.1987r;

2. nieprawdziwe twierdzenie, iż „pomimo zobowiązania przez Sąd ubezpieczony nie przedstawił dowodów na potwierdzenie faktu, czy w okresie, o którym mowa przepracował w miesiącu 20 dni w roku, a co najmniej 240 dni”.

W uzasadnieniu apelujący wskazał, iż ubezpieczony wbrew stanowisku sądu pozostawał w stosunku pracy bo gdyby był wyłącznie członkiem spółdzielni to nie otrzymałby świadectwa pracy, albowiem takowe jest wydawane wyłącznie osobom zatrudnionym na podstawie przepisów prawa pracy. Nadto podniósł, że H. H. był „zatrudnionym” pracownikiem, a „także”, czyli dodatkowo członkiem Spółdzielni. Potwierdzeniem jego zatrudnienia są także inne zapisy w świadectwie pracy dotyczące zajmowanych stanowisk, szkolenia BHP, czy korzystania z urlopu wypoczynkowego. Jednocześnie stwierdził, iż wbrew stanowisku sądu ubezpieczony wywiązał się z nałożonego zobowiązania kierując do sądu pismo procesowe z dnia 20.10.2012 r., w którym wskazał, iż ZUS dysponuje dokumentami potwierdzającymi, że był zatrudniony we wskazanym okresie 8 lat w pełnym wymiarze czasu prac. Przy czym Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do argumentacji zawartej w tym piśmie w żaden sposób się nie odniósł. Apelujący wskazał także, iż niesłuszne i pozbawione podstaw prawnych jest nie uwzględnienie przez Sąd Okręgowy wysokości dochodów osiągniętych przez ubezpieczonego w okresie od 13.07.1979r. do 30.11.1987r. Na koniec podał, iż ZUS i Sąd Okręgowy, pomimo posiadania oryginałów dokumentów potwierdzających okresy pracy H. H. w spółdzielni oraz pomimo posiadania dokumentów potwierdzających wysokość jego wynagrodzeń - uporczywie zamierza w całości „wykreślić” ze stażu ubezpieczonego w/w okres składkowy, próbując wmówić ubezpieczonemu, iż rzekomo w w/w okresie przeszło ośmiu lat nie pracował on w ogóle, i rzekomo nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia.

Tak podnosząc, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2 i uwzględnienie odwołania H. H. w tej części; ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasłużyła na uwzględnienie, ponieważ nie zawierała żadnych argumentów, które mogłyby podważyć prawidłowe ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w toku przeprowadzonego postępowania Sąd Okręgowy dokładnie wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Sąd Odwoławczy akceptuje więc w całości ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne i nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Przechodząc do rozpatrzenia poszczególnych zarzutów apelacyjnych wskazać należy, iż słusznie Sąd I instancji uznał, że zgodna z obowiązującymi przepisami prawa jest decyzja organu rentowego z dnia 9 października 2012 r., którą odmówiono ubezpieczonemu uwzględniania do kapitału początkowego okresów pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 1 kwietnia 1978 r., do 28 lutego 1979 r. Wyjaśnić trzeba, iż instytucja kapitału początkowego została wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jest ona związana z odmiennymi od dotychczasowych zasadami ustalania emerytury, którą oblicza się na podstawie sumy składek zgromadzonych na indywidualnym koncie emerytalnym w całym okresie ubezpieczenia. Zgodnie z art. 173 ust. 1 dla osób objętych nowymi zasadami obliczania emerytur, które podlegały ubezpieczeniu przed wejściem w życie ustawy, kiedy nie było jeszcze obowiązku ewidencjonowania składek na indywidualnych kontach, ustala się kapitał początkowy. Kapitał ten ustala się według zasad określonych w art. 174 ustawy, który modyfikuje w stosunku do zasad ogólnych reguły ustalania podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych. I tak, na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy do stażu ubezpieczeniowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art. 6 i nieskładkowe

wymienione w art. 7. Jest to niewątpliwie zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczania emerytury na podstawie art. 53, oprócz okresów wymienionych w art. 6 i 7, uwzględnia się pod pewnymi warunkami wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane. Natomiast przepis art. 174 ust. 2 nie wymienia tych okresów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 135/04, OSNP 2005/14/217; a także Komentarz do art.174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Bartosz Suchacki, ABC 2009). Możliwość uznania, że wskazany okres wpływa na wysokość tak ustalonej hipotetycznej emerytury na dzień 1 stycznia 1999 r. istnieje więc tylko wtedy, gdy okres ten można zakwalifikować do jednego z okresów wymienionych w art. 6 i 7 ustawy. Katalog z art. 174 ust. 2 ustawy ma charakter zamknięty w tym sensie, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 marca 2005 r., III AUa 1380/04, OSA 2006/6/20). Nie istnieje w związku z tym podstawa prawna, która uzasadniałaby żądanie ubezpieczonego w zakresie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego.

Przechodząc do kolejnego zarzutu nieuwzględniania przy ustalenia kapitału początkowego okresów zatrudnienia w rolniczej (...) w S. to również i w tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego przyjąć należy za trafne. Samo wystawienie świadectwa pracy na druku nie oznacza, że ubezpieczony nie był członkiem spółdzielni a pracownikiem. Co więcej zauważyć należy, iż już sama treść świadectwa zwiera w sobie sprzeczność, albowiem bycie członkiem spółdzielni wyklucza zatrudnienie na podstawie umowy o pracę. Jednocześnie wskazać należy, iż świadectwo wystawione przez zakład pracy jest środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia, to jednak, jak każdy dokument nieurzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., podlega ono kontroli zarówno, co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Uprawnionymi do jego weryfikacji jest nie tylko Sąd, ale również organ rentowy. Taka ocena znajduje pełne potwierdzenie w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011 r. III UK 213/10, z dnia 4 sierpnia 2009 r. I UK 77/09, z 9 kwietnia 2009 r. I UK 316/08 i z 24 marca 2009 r. I PK 194/08.

W tym miejscu podnieść należy też, że prawa i obowiązki członków rolniczych spółdzielni do dnia 1 stycznia 1983 r., regulowała ustawa z dnia 17 lutego 1961 r., o spółdzielniach i ich związkach (Dz.U. nr 12 poz. 61 ze zm.) która wskazywała, iż przedmiotem działalności gospodarczej rolniczej spółdzielni produkcyjnej było prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego w oparciu o osobistą pracę członków, a zdolny do pracy członek spółdzielni miał prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut. Obecnie kwestie te reguluje ustawa z dnia 16 września 1982 r., prawo spółdzielcze (Dz. U. nr 30 poz. 210) W art.155 § 1 tej ustawy stwierdza się, że zdolny do pracy członek spółdzielni ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez zarząd, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. Zgodnie z art. 156 § 1 ustawy oprócz członków spółdzielnia może zatrudniać także ich domowników. Natomiast zatrudnienie osób niebędących członkami spółdzielni jest regulowane w art. 157 ustawy. Przepis ten stanowi, że spółdzielnia poza członkami i domownikami może zatrudniać stosownie do swoich potrzeb również inne osoby na podstawie umowy o pracę lub na podstawie innego stosunku prawnego, którego przedmiotem jest świadczenie pracy. Tak więc z przepisów tych wynika, że członkowie spółdzielni produkcyjnej i ich domownicy mogą świadczyć pracę na rzecz spółdzielni wyłącznie w oparciu o stosunek członkostwa. Umowa o pracę lub umowy cywilnoprawne mogą zaś być zawierane jedynie z osobami, które nie są członkami rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Stanowisko powyższe potwierdzone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Między innymi w wyroku z 3 września 1982 r, (sygn. I CR 279/82, LRX nr 8456) Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że spółdzielczy stosunek pracy unormowany przepisami ustawy z 1961 roku wyklucza stosowanie przepisów kodeksu pracy. Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z 13 stycznia 1984 roku (sygn. IV CR 468/83, OSP z 1984r., nr 7, poz. 154) wskazał, że członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej świadczył pracę na jej rzecz nie na podstawie stosunku pracy, lecz w ramach stosunku członkostwa. Członkowie nie otrzymywali z tego tytułu wynagrodzenia umownego, lecz zaliczki na udział w dochodzie spółdzielni, a więc wynagrodzenie wynikające z regulacji statutowej dotyczącej wszystkich członków. W wyroku z 13 marca 1985 roku (Sygn. IV CR 76/85, LEX nr 686428) stwierdza się, że skoro członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej obowiązany jest do pracy na podstawie samego członkostwa, to już z mocy tego stosunku, a nie umowy (jak w spółdzielniach pracy), spółdzielnia może żądać od niego pracy, wskazując mu – przy uwzględnieniu kwalifikacji zawodowych i osobistych

– jaką pracę o charakterze rolniczym i w jakim zakresie ma wykonywać. W wyroku z dnia 16 listopada 2000 r., I CKN 311/00 (LEX nr 52413) Sąd Najwyższy stwierdził, że pomiędzy członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej a spółdzielnią nie zachodzi odrębny od stosunku członkostwa stosunek pracy. W postanowieniu z dnia 9 stycznia 2008 r., III UK 92/07 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 80), Sąd Najwyższy zajął stanowisko, iż uchwała walnego zgromadzenia rolniczej spółdzielni produkcyjnej, że "członkowie będą pracować na takich samych warunkach jak pracownicy" nie może zmienić charakteru prawnego ich zatrudnienia. W uzasadnieniu rozstrzygnięto też wprost, że członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może świadczyć pracy na podstawie umowy o pracę. Można więc stwierdzić, że choć niektóre prawa i obowiązki związane z wykonywaniem pracy członka spółdzielni mogą być podobne lub identyczne jak wynikające z zatrudnienia pracowniczego, to w sensie formalnoprawnym występują tu zasadnicze różnice. Na szczególną uwagę zasługują rozważania Sądu Najwyższego na tle różnic pomiędzy charakterem pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej a stosunkiem pracowniczym, zawarte w wyrokach z dnia 21 października 2009 r. I UK 115/09 i z dnia 8 grudnia 2009 r. I UK 186/09 oraz z dnia 25 stycznia 2005 r. I UK 142/04.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, powyższe rozważania potwierdzają, że w spornym okresie ubezpieczony był wyłącznie członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Zatem kwalifikacja okresów składkowych według zasad określonych w art. 6 ustawy emerytalnej, przebytych przed 1 stycznia 1999 r., musiała być dokonana, co słusznie wskazał Sąd Okręgowy, na podstawie przepisów obowiązujących w okresie świadczenia pracy osoby ubiegającej się o przyznanie prawa do określonego świadczenia, a zatem dekretu z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych i ich rodzin. W myśl tych zasad za dzień pracy od 1962 r. uważało się 8 godzin pracy, za miesiąc pracy 20 dni dla mężczyzn, zaś za rok pracy – rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni do najmniej 240 dni pracy. Powyższe wynikało ze specyficznego charakteru pracy w spółdzielniach rolniczych. Wyznacznikiem pracy w spółdzielni nie był przeto dzień pracy, ale szczególny miernik nakładu pracy, którym była dniówka obrachunkowa (dniówka inwentarzowa, także złoty obrachunkowy), a czasem stawki wynagrodzenia za poszczególne roboty. Taka ocena znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r. II UK 80/10. Ubezpieczony nie udokumentował i to wbrew jego stanowisku czy w spornym okresie przepracował w miesiącu 20 dni a w roku co najmniej 240 dni wymaganych przepisami powyższego dekretu, ani też nie przedłożył zaświadczenia o wysokości dochodów spółdzielcy na druku ZUS Rp. 70. Konsekwencją tego stało się nie uwzględnienie spornego okresu pracy w spółdzielni rolniczej do okresu składkowego oraz dochodu osiągniętego w tym okresie do ustalenia wysokości kapitału początkowego.

Kierując się powyższym, Sąd Apelacyjny uznał rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego za prawidłowe i w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak